

Corigent la limba română – Ion Minulescu

Editura MondoRo – www.grammar.ro

A fost odată ca niciodată...

Pe vremea aceea lumea basmelor nu fusese încă anexată la rubrica faptelor diverse. Bunicii și nepoții păreau aproape de aceeași vârstă. Anii copilăriei sunt însă ca musafirii din mahala. Îi primeai cu același surâs pe buze, îi cinsteai cu dulceață și cafea și-i petreci până la ușă cu refrenul obișnuit: „Când mai poftiți pe la noi?” Abia târziu de tot începi să-ți dai seama că cei care vin mereu nu mai sunt cei care plecaseră odată.

Pe vremea aceea împăratul era totdeauna foarte bătrân, iar unicul fecior al împăratului, foarte tânăr. Prea marea diferență de vârstă dintre tată și fiu nu da nimănui încă nimic de bănuit. Astăzi, cărturarii chemați să stabilească genealogia familiilor imperiale ar găsi-o poate suspectă. Pe vremea aceea, însă, bătrânii se bucurau la fel cu tinerii de toate prerogativele fizice ale vieții normale, și împăratul era cu atât mai mare și mai slăvit cu cât putea să aibă copii la o vârstă când muritorilor de rând nu le mai este îngăduit să aibă decât regrete și amintiri.

Pe vremea aceea, singurul bulevard al orașului pornea din piața gării, străbătea grădina publică drept în două și se sfârșea în fața primăriei. Astăzi, bulevardul a fost prelungit. Capătul lui cel nou a crescut parcă din mijlocul grădinii publice, ca tija unei zambile liliachii dintr-un ghiveci de pământ smălțuit cu verde.

Privită pe planul orașului, din clopotnița cu ceasornic a bisericii Sfântul Nicolae sau din aeroplan, grădina publică îți pare azi un om tras în țepă, un pui de găină la frigare sau o enormă măslină de Vollo înfiptă într-o scobitoare.

Restul orașului nu s-a schimbat aproape deloc. Se târăște ca o viperă de-a lungul Argeșului, și din an în an se întinde ca să pară mai mare. A rămas însă aceeași reptilă fără picioare, cu coada proptită în cimitirul ovreiesc și cu capul strivit între spital și pușcărie.

În schimb, vipera s-a civilizat. Străzile au fost pavate cu asfalt și luminate cu electricitate. Luna plină a fost expulzată din grădina publică tocmai la Trivalea, iar liceenii nu-și mai dau întâlnire cu modistele și croitoresele pe maidanele orașului.

Hotelurile au început să închirieze camere cu luna, cu ziua și chiar cu ora...

Musafirii de pe vremea aceea au dispărut o dată cu anii din calendarele oficiale. Copiii au luat locul părinților cu preciziunea orelor de pe cadranul unui cronometru. Avocații, doctorii, inginerii, generalii, dascălii și negustorii orașului de pe vremea aceea au fost înlocuiți, ca niște înalți dregători ai statului după o schimbare de regim.

Dar victoria vârstei e numai relativă. Tinerii au început să îmbătrânească și ei, iar bătrânii, după ce au fost binecuvântați din pridvorul bisericii Sfântul Ion, au fost trecuți pentru ultima oară prin dosul Foișorului de foc și împământeniți pe dealul Cimitirului Ștefan-vodă...

Din pragul locașului de veci, orașul cu locuințe de închiriat aproape nici nu se zărește. Stă pitit ca un laș între dealuri, gata să treacă Argeșul înot, la cel mai mic semnal de alarmă, și să lase județul fără capitală.

Este orașul în care mi-am petrecut copilăria, în care am iubit pentru prima oară și în care am rămas corigent la limba română.

Profesorul meu de pe vremea aceea nu-și luase încă licența în litere. Mai târziu a murit ca director de școală... comercială.

#

#

De trei zile, Margareta mănâncă cu mine la masă și doarme cu mine în aceeași odaie. Căpitanul e plecat la manevre, iar mama mi-a scris că are să mai întârzie câțva timp la Slatina.

În lipsa ei, Margareta mă îngrijește ca pe un frate mai mic. De altfel, mama are toată încrederea în croitoreasa noastră, care este fată cuminte și vrednică.

Nu știu ce poate înțelege mama prin cuminenția unei fete ca Margareta. De vrednicia ei, însă, îmi dau seama și eu. Toată ziua lucrează. Transformă rochiile mamei și cârpește ciorapi

întregii familii, deretică prin odăi, dă bucătăresei bani pentru piață, se interesează cum stau cu lecțiile pentru a doua zi, mă scoală dimineața la ora șapte și în fiecare seară îmi aduce aminte că trebuie să mă închin și să-mi ung nările cu vaselină mentolată ca să nu capăt guturai.

De când am rămas singur cu ea, parcă noi am fi adevărații stăpâni ai casei.

Margareta este cu vreo zece ani mai mare ca mine. Are părul negru și creț, ochii verzi, obrajii măslinii și gura mare... grozav de mare!... Când am văzut-o pentru prima oară, mi-a venit să râd. Gura ei mi-a amintit cutia mea de compasuri, care pe dinafară e neagră și pe dinăuntru roșie. Colțurile buzelor îi atârnă parcă de sfârcurile urechilor ca doi cercei de mărgean împreunați pe sub bărbie... Margareta este neagră și urâtă ca dracul...

Aseară am surprins pe Lina bucătăreasa vorbind cu Năstase ordonanța.

— Și ce zici că era?... Ofițer sau sergent-major?

— Ba era un dom' sublocotenent, că m-a oprit în poartă și m-a întrebat de ea...

Zicea că-i nepoata conii...

— Ei, poftim!... Ai văzut cum și-a luat cioroiaia nasul la purtare!... Când oi mai prinde-o dând târcoale prin bucătărie, am să-i zvârl cu oala de supă în cap...

În noaptea asta, Margareta n-are deloc astâmpăr. Se uită mereu pe fereastră, își pune broboada în cap și iese în curte, apoi se întoarce încruntată în odaie, se apropie de patul meu să vadă dacă dorm și, din când în când, plesnește din buze ca și cum ar fi mânat patru cai înaintași.

Eu m-am înghemuit sub plapomă și aștept nerăbdător să văd sfârșitul acestei atitudini neobișnuite.

Margareta simte că nu dorm. Oricât m-aș încerca, nu mă pot preface. Margareta știe că de obicei încep să sforăi de îndată ce închid ochii.

Se apleacă spre mine și ridică colțul plăpumii.

— Ce faci, Bucule?... Nu dormi ?

— Ba da... Aștept să te culci și tu...

În momentul acela, Năstase crapă ușa discret și cu vocea pe jumătate întreabă:

— Încui poarta, domnișoară ?

— Ce oră este?

— Bătu la Sfântu Nicolae mai adineauri unspre'ce...

Margareta tace câteva clipe, apoi răspunde plictisită:

— Bine, încui-o, că e târziu...

Micșorează apoi lumina lămpii și începe să se dezbrace.

Îi aud foșnetul fustei și cele două pocnituri înăbușite ale pantofilor aruncați pe covor. Aud tot, dar nu văd nimic.

Patul meu este între fereastră și sobă. Canapeaua Margaretei, între fereastră și ușă.

Mă întorc cu fața spre perete și închid ochii. Până s-adoarmă și ea, probabil că Margareta stă culcată, ca de obicei, cu ochii în tavan.

În vis, o pisică mare și neagră se încrucișează cu mine pe un drum pustiu de țară, fără case și fără copaci.

Nu-mi plac nici pisicile, nici câinii. Nu-mi place nici un fel de animal. Căi căpitanului, mai ales când sunt cu șaua pe ei, mă enervează. Un valtrap ofițeresc parcă ar fi o perdea de doliu, iar un harnașament de mare ținută, un adevărat dric de clasa I. La Pitești mai ales, înmormântările oamenilor cu dare de mână sunt foarte apreciate. Se fac cu muzica militară și cu comentariile întregii populații băștinașe.

Nu-mi plac pisicile, și mai ales pisicile negre... Diavolul când vrea să te ispitească și când moartea îți intră în casă pe nesimțite iau chipul unei pisici negre.

Dar pisica asta parcă nu e pisică la fel cu toate pisicile. Prea e frumoasă și prea e blândă. Se apropie de mine prietenoasă, cu coada ridicată drept în sus ca un plop desfrunzit, și își freacă pânțelele calde și catifelate de picioarele mele, pe care visul mi le-a transformat parcă tot în două labe de pisică.

La un moment dat, chipurile noastre se confruntă ca imaginile pe o placă fotografică voalată, și din amestecul celor opt labe comune țâșnește o lumină vie, care produce în mine o comoție bruscă...

Tresar din vis, ca și cum aș fi ținut în mână cei doi electrozi ai mașinii Wimrshurst, cu care profesorul de fizică ne demonstrează existența electricității.

Margareta este lângă mine...

Palmele ei fierbinți se lipesc de cămașa mea de borangic ca două lămpile de ceară roșie pe plicul unei scrisori de valoare.

Știam de la mama că: „pisică de visezi, dușman înseamnă”. Pisica asta, dar, trebuie să fi fost Margareta. Dar ce rău mi-ar putea face mie Margareta?...

Îmi răsucesc leneș capul în pernă și o întreb somnoros:

— Tu ești?

Ea se lipește și mai mult de mine. Își plimbă degetele pe pulpele mele goale ca și cum ar fi vrut să liniștească un cal năvălaș și, cu vocea ei de pisică lihnită de foame, îmi șoptește:

— Psss... Stai liniștit, că eu sunt... Am visat urât... Mi-e frică să mai dorm singură... Lasă-mă să dorm și eu cu tine. Nu vrei să dormim astă-seară împreună?

Eu tac, fiindcă deocamdată nu știu ce să răspund. Simt însă un fior rece cum mi se coboară de-a lungul spinării ca un *tire-bouchon* ce s-ar fi adâncit într-un dop de plută și, fără să știu de ce, mă lipesc și mai mult de corpul ei moale și cald.

Pe măsură ce îmi vin în fire, încep să ghicesc cam ce putuse visa Margareta în noaptea aceea.

Cotan avea o colecție de cărți ilustrate, pe care nu mi le arăta decât prin locuri dosnice și fără prea mulți martori. Nu eram dar cu totul străin de cum s-ar fi putut petrece la fel așa ceva și în realitate. Apoi sublocotenentul care se interesase de ea cu o seară înainte și neastâmpărul cu care dăduse târcoale pe la fereastră și prin curte mă tenta să răspund „prezent” și să ies la tablă cu lecția neînvățată...

Buzele Margaretei îmi gâdilă bărbia și gâtul gol. Eu mă scutur ca un câine după ce a ieșit din apă. Ea râde și-mi precipită în urechi crâmpie de fraze pe care le aud pentru prima oară. Brațele ei mă strâng în serpentină de la umeri până la genunchi. Oasele mele trosnesc resemnate ca niște scânduri de brad prinse în minghineaua unui tâmplar, și pe urmă...

#

#

Îmi place Spania. N-aș putea spune pentru ce anume, îmi place Spania mai mult ca alte țări, pe care nu le cunosc decât tot din cărțile de istorie și atlasul geografic. Îmi place Spania încă mai mult ca Germania, Anglia, Franța și chiar Italia, pe care, eu cel puțin, o socotesc cea mai apropiată rubedenie a noastră din Europa. Îmi place Spania poate fiindcă este țara oamenilor cu nume sonore fără mustăți, țara luptelor cu taurii și cu morile de vânt și țara pandișpanului, care, ca și mămăliga noastră națională, este hrana de toate zilele a spaniolilor. Îmi place Spania mai ales de când am aflat că „Jurămintele femeilor sunt scrise pe nisip” este un proverb spaniol!...

Spaniolii trebuie să cunoască femeile mai bine ca românii. Noi nu prea avem proverbe în care să fie vorba de femei. Și totuși, femeile din România se aseamănă foarte mult cu cele din Spania. Margareta mai ales trebuie să fie neam de spaniolă.

N-am simțit niciodată nevoia unui cuțit catalan ca în clipa când, abia întors acasă, Năstase, ordonanța, m-a luat deoparte și mi-a destăinuit isprava Margaretei:

— Văzurăți, conașule, ce rușine ne făcu domnișoara Margareta?... o șterse cu domnul sublocotenent Popescu tocmai la Constanța!...

Nu știu dacă Năstase cunoaște relațiunile mele cu fosta croitoreasă cu ziua. Eu cel puțin nu-i dădusem niciodată prilejul să bănuiască ceva. E posibil însă că Margareta să se fi lăudat în lipsa mea, ca să-i facă sânge rău Linei, bucătăreasa.

Lina era geloasă pe Margareta fiindcă, din când în când, rămânea cu noi la masă, seara sta de vorbă în poartă cu sublocotenentul, iar când rămâneam singur acasă, dormea noaptea cu mine în odaie.

Ordonanța noastră, țăran fercheș de la Găvana (un sat de lângă Pitești), încerca s-o mângâie cu câte o vorbă dulce. Câteodată, gestul lui timid îi atingea chiar sfârscul țâțelor. Lina însă i-o tăia scurt. Ridica lingura de supă, gata să-l plesnească, și-l apostrofa cu răutatea ei de slugă boierească:

— Jos laba, mocârțane, că tu nu ești de nasul meu!...

La fel socotea Lina că nici Margareta nu era de nasul sublocotenentului de administrare cu care plecase la Constanța.

Lipsa Margaretei mă face să sufăr. E cea dintâi suferință a mea din cauza unei femei. Și totuși Margareta fusese cea dintâi femeie care mă inițiasse în ritul profan al acestei fericiri problematice și aproximative. Cu alte cuvinte, Margareta îmi luase cu o mână tot ce-mi dăduse cu alta.

Steluța îmi dăduse poate ceva mai mult. Îmi dăduse voluptatea primei mele victorii sentimentale. Steluța fusese pentru mine prima entitate umană a formulei „*Vae victis*”, și totuși vară-mea nu era nici croitoreasă, nici o pocitanie neagră și slută ca Margareta. După vară-mea oftau trei sferturi din clienții cofetăriei lui unchiu-meu. Bărbații de bună condiție din Slatina o bombardau zilnic cu tot felul de propuneri: vorbe dulci, scrisori de dragoste, flori și chiar cadouri mai de preț.

Steluța îmi arătase un inel cu rubin, o pereche de cercei cu perle și o întreagă colecție de agrafe cu pietre verzi, albastre și roșii. Steluța însă era o femeie măritată și nevasta profesorului de gimnastică; deși primise cadourile de la alții, preferase totuși pe vărul-său, care nu era decât un simplu elev de liceu în clasa VI-a și nu-i putea da nimic.

Pe Steluța, dar, o pot vedea oricând. Steluța de altfel, n-așteaptă decât să sfârșesc liceul din Pitești, ca să meargă și ea cu mine la București...

Pe Margareta, însă, n-am s-o mai văd poate niciodată!...

Gândul acesta mă cutremură ca o nouă pagină din *Cyropedia* lui Xenofon.

Pentru prima oară în viață, simt în suflet un gol rece și enorm – golul dintr-o sticlă de sifon, în care n-a mai rămas decât melancolia albă a tubului vertical...

Încep să cred că dragostea se măsoară după distanța depărtării și durata absenței... Steluța e la Slatina și Margareta tocmai la Constanța... Pe Steluța, la vară, am s-o văd din nou. Pe Margareta, însă, cine știe dacă am s-o mai pot vedea? Pe Steluța o iubesc mai mult ca pe Margareta. Dar de Margareta mi-e dor mai mult ca de Steluța... Pe Steluța o văd parcă mereu alături de mine... Pe Margareta, însă, n-o mai văd deloc...

Îmi simt pleoapele umede și pe buze amărăciunea unui bulin de chinină, ce mi s-ar fi spart în gură.

Sunt primele mele lacrimi pentru o femeie. Sunt lacrimile de care-mi aduc aminte și astăzi – primele lacrimi adevărate, lacrimi albe și grele ca niște picături de ploaie ce se preling din streășina ruginită a unei case pustii.

Afară plouă...

La Pitești, toamna sosise odată cu mine...

~ ~ ~ ~ ~ #

#

#

Primăvara a poposit la Trivalea. Deocamdată, se teme parcă să intre în oraș.

Bănuiesc probabil că profesorul nostru de limba română i-a pus gând rău. Cum o simțit-o prin grădina publică, ne-o și dă ca subiect la concursul în scris pentru stil și compoziție.

Orice s-ar spune, dar primăvara se găsește la Trivalea în mai multă siguranță decât în oraș. Acolo nu-i caută nimeni gâlceavă. Cei care o întâlnesc o salută și o admiră cu aceeași bună-

cuviință și sinceritate. În fața ei se înclină deopotrivă și vârsta, și sexul, și cultura omului. În oraș, însă, primăvara riscă să fie tratată mai rău ca în sala de operație a unui spital de provincie...

La liceul nostru, bunăoară, sunt doi profesori de limba română și peste patru sute de elevi. Dar pericolul cel mare este că, în fiecare din cele șapte clase, limba română se predă de câte trei ori pe săptămână. Imposibil, dar, ca primăvara să scape neciopârțită, mai ales că fiecare anotimp ține câte trei luni în cap!...

În curtea mănăstirii de la Trivalea au înflorit cireșii.

Călugării și-au întins parcă la soare cămășile, pe care nu și le spală decât o dată pe an!...

Eminescu comparase cireșii în floare cu altceva:

Atât de frăgetă te-asameni

Cu floarea albă de cireș

Și ca un înger, printre oameni,

În calea vieții mele ieși...

La fel o văzuse probabil și Mihăiță pe Lizica. Altfel, n-ar fi făcut greșea să vină la Trivalea în aceeași după-amiază când se găseau și fetele prefectului cu *miss* Edith.

Noi n-avem voie să ne plimbăm la Trivalea decât duminica și în zilele de sărbătoare, când n-avem școală. Lumea cealaltă se poate plimba când vrea. La Pitești, însă, duminica și în zilele de sărbătoare toată lumea se îmbracă cu alte haine decât cele din cursul săptămânii. Numai noi, liceeni, trebuie să umblăm veșnic în aceeași uniformă. Uniforma noastră e simplă și gravă ca o cruce de marmoră neagră, fără nici o altă inscripție funerară decât literele L și B cusute cu fir de aur pe gulerul bluzei și pe colțul șepcii turtită ca o lipie.

Mihăiță n-are decât o singură uniformă. Costumul de dril, pe care i l-a dat Societatea doamnelor din înalta societate; nu-l poate purta decât vara, în timpul vacanței.

Uniforma lui Mihăiță parcă ar fi un drapel militar întors plin de glorie și de găuri de pe un câmp de luptă. Comparația „zdrențuit de gloanțe” e slabă și banală.

Peticile de colori diferite, în loc să i le astupe, i le pune și mai mult în evidență.

Uniforma lui Mihăiță a bătut recordul spectrului solar. E mai mult decât un tricolor național... E un adevărat curcubeu...

Miss Edith, însă, e de altă părere. Englezii, pesemne, judecă pe elevi mai întâi după haine și pe urmă abia după notele din catalog. Pentru ei, duminicile și celelalte zile de sărbătoare sunt ca ședințele de la Camera Lorzilor. Or, în duminica aceea, surorile lui Cotan nu mai erau fetele prefectului din noaptea Moș- Ajunului. La o ședință solemnă nu poate lua parte decât publicul cu invitații speciale. E drept că primăvara ne convocase pe toți la Trivalea. Dar în același palat al Parlamentului, Camera Lorzilor este de o parte și Camera Comunelor de altă parte...

În clipa în care Mihăiță se apropie cu mine și Cotan de fetele prefectului, guvernanta îl apucă furioasă de mâneca uniformei și-l azvârle cu scârbă ca pe un lucru murdar, trei pași înapoi...

Băiatul cizmarului de la Scoroboia rămâne cu ochii proptiți în pietrișul șoselei, ca și cum și-ar fi căutat singurul lucru de preț pe care-l pierduse. Dacă întâmplător s-ar fi uitat și la noi, Mihăiță ar fi învățat și „limbajul colorilor”... Obrajii noștri păreau diferite fructe coapte în toiul verii. Lizica și Oița erau vișine... Englezoaica era gutuie... Eu și Cotan eram prune...

Iată ce înseamnă să iubești așa după cum e scris în romane!...

O adiere de vânt începe să scuture floarea cireșilor din curtea mănăstirii...

Călugării își adună probabil cămășile, pe care n-au să și le mai spele decât la anul, tot pe vremea asta!...

~ ~ ~ 1#